

MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
Bogdan Zdrojewski

DP-WMiA.DU-070/6/2

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 7.04.09.

nr 1314 podpis *Borusewicz*

Warszawa, dnia 31 marca 2009 r.
S. K. E. T. A. I.
Biuro Marszałka Senatu
wpłynęło dn. 08.04.09.
nr 2370 podpis *Marszałek*

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie złożone przez senatora Stanisława Bisztygę podczas 28. posiedzenia Senatu RP w dniu 5 marca 2009 r., uprzejmie proszę Pana Marszałka o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw, który jest obecnie przedmiotem prac w sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu (druk nr 1628), wzbudził pewne kontrowersje w środowisku organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi. Świadczy o tym, m.in. krytyka zaproponowanych rozwiązań, zamieszczona w wydaniu specjalnym wydawanego przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS „Gońca ZAiKSowego” z 19 stycznia 2009 r., do którego nawiązał Pan Senator w swoim oświadczeniu.

Pragnę podkreślić, iż nie można zgodzić się z prezentowaną przez to Stowarzyszenie tezą, zgodnie z którą projektowana ustawa wpłynie negatywnie na działalność twórczą i artystyczną, powodując ograniczenie praw twórców i artystów przy równoczesnym uprzywilejowaniu podmiotów korzystających z praw autorskich i pokrewnych oraz obniżenie wynagrodzeń tytułu tego korzystania.

Prezentując tę tezę, Stowarzyszenie Autorów ZAiKS kwestionuje następujące rozwiązania zaproponowane przez Rząd w omawianym projekcie:

- 1) utrzymanie Komisji Prawa Autorskiego, jako quasi sądowego organu, ustalającego i zatwierdzającego tabele wynagrodzeń;
- 2) obowiązek przedstawienia tabel wynagrodzeń do zatwierdzenia w określonych przypadkach związanych z obowiązkowym (lub przyjętym w praktyce) pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania;

- 3) sztywny charakter zatwierdzanych stawek wynagrodzeń;
- 4) wspólne dla kilku organizacji postępowanie o zatwierdzenie stawek na polu eksploatacji odtwarzanie;
- 5) wyznaczanie przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego jednej organizacji uprawnionej do licencjonowania i pobierania wynagrodzeń na polu eksploatacji odtwarzanie;
- 6) uprawnienie Komisji do zatwierdzenia stawek wynagrodzeń w innej wysokości niż określonej we wniosku;
- 7) uwzględnianie przy zatwierdzaniu stawek ogólnego obciążenia użytkowników z tytułu korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych na danym polu eksploatacji;
- 8) uprawnienie sądów do ustalania warunków umów licencyjnych;
- 9) utrata mocy przez dotychczas zatwierdzone tabele.

Należy w tym miejscu zauważyć, iż projektowana ustawa ma na celu nie tylko wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 40/04 (Dz. U. Nr 21, poz. 164), czyli zapewnienie udziału użytkowników w postępowaniu w sprawie zatwierdzenia stawek wynagrodzeń za korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych, ale też dokonuje zasadniczej reformy tej procedury, wprowadzając instrumenty, które zapewnią większą niż dotychczas przejrzystość w zakresie pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania przy zawieraniu umów i poborze tych wynagrodzeń.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów, pragnę stwierdzić co następuje.

Ad. 1. Całkowita rezygnacja z etapu postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, pomimo, że może być rozważana jako rozwiązanie docelowe w przyszłości, na obecnym etapie nie jest zasadna. Ponieważ zatwierdzanie tabel wynagrodzeń będzie nową kompetencją sądów powszechnych, etap ten powinien zostać poprzedzony etapem przedsądowym, na którym – w przypadku uzgodnienia stanowisk uczestników – postępowanie może się zakończyć, natomiast w przypadku złożenia wniosku o rozpatrzenie sprawy przez sąd, sąd ten otrzyma już skompletowaną dokumentację określającą stanowiska uczestników. Oczywiście w gestii sądu pozostanie możliwość uzupełnienia materiału dowodowego, ale będzie on miał na czym bazować, co przyczyni się do przyspieszenia rozpatrywania sprawy.

Ad. 2. Wprowadzenie obowiązku zatwierdzania tabel wynagrodzeń w przypadkach obligatoryjnego pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania jest jednym z podstawowych elementów projektowanej ustawy, mającym na celu uporządkowanie rynku. Obecnie użytkownicy często nie wiedzą, które stawki są zatwierdzone przez Komisję, a które mogą podlegać negocjacom, a w przypadku stawek nie objętych tabelami ich wysokość jest często kwestionowana przez użytkowników. Zaistnienie sporu o wysokość stawek wynagrodzeń jest niekorzystne dla twórców – z uwagi na obowiązkowe pośrednictwo organizacji nie mogą oni otrzymać należnych im wypłat bezpośrednio od użytkownika, a trwające często przez kilka lat spory sądowe powodują obniżenie wynagrodzeń (organizacja dysponuje mniejszymi kwotami do podziału pomiędzy uprawnionych), nie wspominając już o kosztach takich postępowań.

W doktrynie pojawia się ponadto pogląd, że organizacje zbiorowego zarządzania już nawet w oparciu o dotychczasowe przepisy były zobowiązane do przedstawienia tabel do zatwierdzenia przez Komisję Prawa Autorskiego. Brak zatwierdzonych tabel może być bowiem uznany za niewystarczającą rękojmię należytego zarządzania powierzonymi prawami, a więc brak przesłanki do posiadania zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zarządu. Zatwierdzone tabele mają bowiem za zadanie ochronę interesu twórców i innych uprawnionych (gwarantują wypłatę wynagrodzeń w określonej wysokości).

Ad. 3. Formuła sztywnych stawek jest w pełni uzasadniona i pożądana. Stawki takie eliminują niebezpieczeństwo sporów związanych z ich stosowaniem w praktyce. Przyjęcie stawek minimalnych czy maksymalnych będzie zawsze stwarzało pole do powstawania tego rodzaju sporów. Przez to w praktyce umowy i tak były często zawierane na stawki minimalne.

Ponadto tabele, oprócz gwarancji zabezpieczenia interesów uprawnionych, powinny także jednoznacznie określać poziom obciążeń użytkowników.

Ad. 4. Niezależne od tego, czy wniosek został złożony wspólnie przez organizacje (co jest obowiązkowe w przypadku stawek wynagrodzeń na polu eksploatacji odtwarzania a fakultatywne – chociaż pożądane – w pozostałych), postępowanie przed Komisją (a następnie sądem) ma na celu wypracowanie stawek uwzględniających wysokość wpływów osiąganych z korzystania z utworów, a także charakter i zakres tego korzystania. Zasadne jest, aby wszystkie zatwierdzane tabele były ze sobą skorelowane, natomiast w przypadku publicznego odtwarzania rezultatem postępowania ma być kwota obciążenia użytkowników z tego tytułu. Dlatego konieczne jest wypracowanie tej kwoty w jednym postępowaniu. Należy tu podkreślić, że nie jest wyłącznym celem tego postępowania określenie maksymalnego poziomu obciążenia użytkowników, ale zatwierdzenie stawek wspólnie dla kilku organizacji, których suma będzie dopiero stanowić tę kwotę obciążenia.

Ad. 5. Obecny system, w którym wynagrodzenie pobiera kilka organizacji, nie znajduje zrozumienia u użytkowników, w szczególności małych i średnich przedsiębiorców. Nie gwarantuje też pewności, że po uiszczeniu opłat wszystkie prawa zostały zabezpieczone - użytkownicy obawiają się, że może przyjść do nich kolejna organizacja. Trudno jest im przez to określić poziom obciążeń z tytułu korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych. Równocześnie, w praktyce nie wszystkie uprawnione na eksploatacji odtwarzanie są jednakowo skuteczne w pobieraniu tych wynagrodzeń. Taka sytuacja jest zatem niekorzystna dla części uprawnionych.

W projekcie przyjętym przez Radę Ministrów zrezygnowano natomiast – w ślad za postulatem Stowarzyszenia Autorów ZAiKS – z określania w drodze rozporządzenia maksymalnych kosztów inkasa i repartycji, jakie ta wyznaczona organizacja będzie mogła potrącić z inkasowanych kwot.

Ad. 6. Brak uprawnienia do kształtowania stawek wynagrodzeń znacznie przedłużałby postępowanie. Komisja (a następnie sąd), uznając, że przedstawione stawki nie są odpowiednie, mogłaby tylko odmówić zatwierdzenia tabeli. Także rola użytkowników w postępowaniu uległaby zmniejszeniu (co nie realizowałoby głównego postulatu zawartego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego), gdyż ich propozycje wysokości stawek nie mogłyby być w żaden sposób uwzględniane przez organ orzekający.

Odmowa zatwierdzenia tabeli i oczekiwanie na kolejny wniosek organizacji znacznie przedłużyłyby okres nieobowiązywania tabel wynagrodzeń na polach eksploatacji, na których projektodawca uznał takie tabele za pożądane.

Ad. 7. Określenie poziomu obciążenia użytkowników z tytułu korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych na danym polu eksploatacji jest elementem realizacji wytycznych art. 110 ustawy o prawie autorskim, zgodnie z którymi wysokość wynagrodzeń dochodzonych w zakresie zbiorowego zarządzania powinna uwzględniać wysokość wpływów osiąganych z korzystania z utworów, a także charakter i zakres korzystania utworów. Opłaty dokonywane przez użytkowników z tego tytułu poszczególnym organizacjom na danym polu eksploatacji powinny stanowić spójną całość, a ich wysokość powinna być uzasadniona charakterem danego aktu eksploatacji jako całości, a nie stanowić jedynie sumę kwot żądanych przez te organizacje.

Nie musi oznaczać to wcale obniżenia wynagrodzeń dla uprawnionych, chyba że okazałoby się, iż dotychczasowe stawki – w żaden sposób ze sobą nie skorelowane – są zawyżone. W każdym przypadku stawki te muszą odzwierciedlać korzyści użytkowników i charakter eksploatacji, a kryterium ogólnego obciążenia użytkowników jest tylko jednym z narzędzi, które pozwoli organom zatwierdzającym tabele ustalić odpowiednią wysokość stawek.

Ad. 8. Ustalanie przez sąd powszechny treści postanowień umownych jest już obecnie możliwe na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego. Także rozszerzona prawomocność postanowień sądowych (związanie wyrokiem podmiotów nie uczestniczących w sprawie) jest już teraz spotykana, o ile została wyraźnie dopuszczona przez przepisy prawa (np. w przypadku niedozwolonych postanowień umownych).

Ad. 9. Brak tabel nie oznacza, jak to wydaje się sugerować ZAiKS, braku wynagrodzeń dla uprawnionych. Są one bowiem należne z mocy prawa z tytułu eksploatacji utworów i przedmiotów praw pokrewnych, istnieje więc obowiązek zawarcia umowy w tym zakresie. W przypadku braku tabel – podobnie jak w obecnej sytuacji, w której nie wszystkie organizacje mają zatwierdzone tabele (np. Stowarzyszenie Filmowców Polskich czy ZAiKS na polach eksploatacji nadawanie i reemisja) – stawki będą ustalone w drodze negocjacji.

Mam nadzieję, że uzna Pan Marszałek powyższe wyjaśnienia za satysfakcjonujące.

Z poważaniem

MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Bogdan Zdrajewski

Do wiadomości:

Pan Szymon Jajko
Dyrektor Departamentu Spraw Parlamentarnych
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów